Փունջը ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի:
Տարեկան բաժանորդագինն է երկու եւ կէս արծաթ Մէճիտ կանխիկ վճարելի, թէ մայրաքաղաքիս եւ իւր արուարձանաց եւ թէ գաւառաց համար:
Վեց եւ երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի:
Տեղական եւ գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
Հատը 40 փարայ է, եւ կը գտնուի մասնաւորապէս Պահճէ-Գափու ջրավաճառ եւ գրավաճառ Փօղոս եւ Ցակոբ աղայից խանութները:

ՓՈՒՆՋ

Ծանուցման տողը 3 դրուշ է մէկ անգամի համար: Աւելի ատեն կըլլայ աւելի անգամներ ու համար :
Խմբագրութեան վերաբերեալ որ եւ է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան Կ. Պօլիս Պալըգ-Բազար Նաֆիյէ խան վերի յարկ թիւ 16 :

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Arménien Pountch
— 16 Nafié Han, Balouk-Pazar 16 —
Constantinople

Թիւ 2081 ՇԱԲԱԹ 16 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1888

(ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ)

ԻԶՄԻՐԻ ՀՐԱԺԱՐԵԱԼ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ դեռ ելած չէ Իզմիրի վիճակէն դուրս։ Նորին Գերապատուութիւնը կը մեղադրուի այս պատճառաւ ալ։ Կասկածներ կան թէ՝ հրաժարած է, բայց տակաւին մնալով Իզմիրի մէջ՝ իրեն դէմ գրգռացեալ վիճակացւոց յուզման տեղի կուտայ։ Ի սկզբան լսուեցաւ թէ՝ Տ. Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս, վիճակին գաւառական Ընդհանուր Ժողովոյ կողմանէ իւր հրաժարականն ընդունուելէ՛ ետքը որոշեց առանձնանալ Իզմիրի վիճակէն դուրս վանքի մը մէջ. սակայն ցարդ չստուգուեցաւ այս լուրը, մինչդեռ այսպէս վարուելով՝ գէթ առ յապայս խոհեմութեան քայլ մ'առած կը լինէր, և իւր փոքրոգութենէ ի փոքրոգութիւն գլորման վերայ կարի յոյժ գայթակղեալ և վշտացեալ ազգայինք ամէնուրեք կըսկսէին անշուշտ ուրախ լինել՝ նկատելով թէ Տ. Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս դէպ ի յուղղութիւն կը շարժի, Նորին Գերապատուութիւնն՝ եթէ ուզէ, կրնայ այսուհետեւ ալ ընել այս վեհանձնական շարժումն, չանսալով իւր յախուռն ու անհըրջահայեաց պարագայից սադրանաց։ Մեծապէս գոհ պիտի լինիմք, եթէ յանկեղծութենէ բըղխեալ այս քանի մը տողերը Տ. Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի ուշադրութեան և պարտ ու պատշաճ ընդունելութեան արժանի հանդիսանան։

(Թղթակցութիւն Փունջի)

Դամասկոս. 22 Դեկտ. 1887.

Անկէց մէկ ամիս յառաջ Թոյնլատին մը վերահասու լինելով թէ իւր ծերունի մայրը բաւական դրամ ունի պահած և չտար իրեն, կնոջն հետ միաբանելով՝ սպաննեց զնա, սակայն իսկոյն յայտնուեցաւ մարդասպանութեան սոսկալի եղեռնագործութիւնն, և դատապարտեցաւ ըստ օրինի։ — Քանի մ'օր յառաջ, Մարոնի Լատին վարդապետ մը, որոյ համար կըսուի թէ բաւական տարիէ հետէ վանահայրական պաշտօն կը վարէ և հաշիւ տալ չուզեր եղեր, քաղաքս գալով՝ ընդունեց մահմետական կրօնքն։— Քաղաքիս մէջ կար պանդոկ մը Ահրիշայ անունով, ուր կը յաճախէին վիճակիս գիւղերէն պանդուխտ վաճառականք. սոյն պանդոկն, որ խարխուլ և փայտաշէն ու հողաշէն էր, յանկարծ փլաւ ամսոյս 13ին գիշերը, ժամը 8ին. 24 անձինք՝ որ նոյն օրերն այլ և այլ տեղերէ եկած էին ու վերի յարկը կը գտնուէին, ամէնքն ալ փլատակաց ներքև մնացին. կառավարական պաշտօնեայք անմիջապէս հասնելով՝ խեղճերը դուրս հանեցին փլատակաց ներքևէն. միայն 3 սորիք ողջ մնացած էին, իսկ 21ը մեռեալ, որոց 9ը՝ սորի, 4ը՝ յոյն պապական, 3ը՝ սորի պապական, և 7ը՝ Թուրք ֆէլլահ էին. սոքա թաղուեցան յետ բժշկական քննութեան։ Քաղաքիս ազգային վանուց տեսուչ Գեր. Տ. Գրիգորիս վարդապետ Գօյաճեանց, որ արկածին վայրը փութացած էր, խմանալով որ սորւոց վարդապետը բացակայ է, սորւոց մարմինները մեր եկեղեցին փոխադրել տուաւ և նոցա յուղարկաւորութեան հանդէսը կատարեց պատշաճ եղանակաւ։ Երկու օր ետքը հասան խեղճերուն եղբարք, և կառավարութեան ձեռօք բաշխուեցան ինչ որ իրենց կը վերաբերէր իբրև ժառանգութիւն։

Մաղնիսա. 1 Յունուար 1888. —

Դարձեալ ձէրիտէի-Շարգիյէ լրագրի միջոցաւ Գ. Մ. Կ. Տէվլէթեան փորձած էր հերքել՝ լրագրոյդ 2074դ. թերթին մէջ գրուածներն, բայց ի զուր. կը ջանայ պաշտպան կանգնիլ Շահպազեան աբեղայի, առանց կարենալու հերքել նորա վրայ հրատարակուածներն, և առանց որևէ բանաւոր առարկութեանց։ Ինչ արժէք կունենան ըսել թէ Շահպազեան բարի է, իւր կոչման արժանի եկեղեցական մ'է. իսկ նորա հակառակորդք խաւարասէր են, ստախօս են, և այլն, և այլն։ Շահպազեանի այսպիսի պաշտպանք իրենց այսպիսի գրըուածներով չեն կրնար բնաւ պաշտպանել աբեղայն, և ի զուր կերազեն՝ արդարութեան ու ճըշմարտութեան ծանրացեալ ձեռքն ի բաց վանել նորա վրայէն։ Ո՞չ ապաքէն առաջի Պատրիարքարանի և Ազգին արդէն դատապարտեալ է յիշեալ աբեղայն, և ամենաճարտար լեզուանութիւնք իսկ չեն կարող արդարացընել զնա մաղիւ չափ։

ԱՐՍԷՆ

Եւդոկիա. 1 Յունուար 1888. —

Յայտնի է թէ գաւառներու մէջ ազգային կուսակցութիւններ ծագած են, սակայն կարճ ժամանակի՝ մէջ Պատրիարքարանի մի ազդօգուտ որոշմամբ խաղաղութիւնն վերահաստատուած է վերջապէս. բայց դժբաղդաբար Եւդոկիոյ ազգային կռիւն՝ որ 17 տարիներէ ի վեր սկսած է եւ ի վնաս ազգին մինչև ցայսօր կը շարունակուի, Պատրիարքարանի մի ազդօգուտ որոշման չէ արժանացած։ Գաւառիս մէջ Սահմանադրութեան ի գործադրութեան դըրուելու միջոցին մի քանի շահադէտ անձինք՝ գաւառացի ժողովրդեան անտարբերութենէն օգուտ քաղելով յաջողեցան բազմիլ յաթոռ երեսփոխանութեան. ինչ օգուտ որ ժողովուրդն խիստ ուշ իմացաւ Երեսփոխանութիւն բառին բուն նշանակութիւնն. ուստի ամէն բան կատարուած էր, եւ այլ եւս Աբգարեան անուն անձն սկսաւ յուզել բոլոր Եւդոկիան, իրեն աջակից ունենալով զՓաշըպանեան։ Այս երկու անձինք իրենց ընթացից դէմ բողոքող ձայնն անլսելի ընելու համար, զայս իբր հակասահմանադրական ամբաստանեցին, զինքեանս սահմանադրական ցոյց տալով Պատրիարքարանի, եւ ցաւալին այն է որ Պատրիարքարանն համոզում գոյացուց այս մասին. եւ ահա այս պատճառաւ Եւդոկիոյ կուսակցութիւնն երկար տեւած է։ Բայց խըղճի հանդարտութեամբ կըսեմ թէ, դոքա սահմանադրութիւնն իրենց պատրուակ են ըրած եւ միայն ի յագուրդ կամաց եւ կրից կը գործածեն զայն պատուական օրինագիրք. իսկ ժողովրդեան այժմեան բաղձանքը միայն սահմանադրութեան կէտ առ կէտ գործադրութիւնն է եւ ո՛չ այլ ինչ։ Այս օրերս տեղւոյս պատուաւոր ազգայնոց կողմանէ առ կրօնական ժողով տեղւոյս ուղղեալ բողոքագրոյ մը պատճէնն է հետեւեալն.

« Արժանապատիւ Ս. Հարք Կրօն. Ժողովոյ գաւառիս.

« Քանի տարիներէ ի վեր ազգայնոցս մէջ խռովութիւն յարուցանող Գէորգ Փասպանեանի դէմ շատ անգամ ժողովրդական բողոքներ բարձրուած են. բայց մերթ լսելի եւ շատ անգամ անլսելի լինելով՝ իւր պաշտպաններու մեքենայութեամբն ազգային պաշտօններու մէջ շարունակաբար մնացած է այս անձ։ — Ահա այս վերջին ատեններս կառավարութեան խուզարկութեամբ իր քովէն ելած իւր ձեռագիր օրագրութիւնը ամէն ոք կարդալով ցաւօք սրտի տեսնուած է թէ՝ սա կատարեալ անբարոյական մ'է, որոյ վարժարանի մէջ ունեցած ընթացից մի քանին աստ յիշեմք. սյս Փասպանեան քաղցր կը դասէ, ըստ իւր ձեռագիր օրագրութեան, իր սիրուհիին լկտի համբոյրներն սրբալոյս Միւռոնէն. Եկեղեցւոյ Ս. Պասկի խորհուրդը կը ծաղրէ, զիւր քենեկալ Նազարեան Գէորգը իւր սիրուհիին հետ ձեռք ձեռքի տալով դպրոցի դասարանին մէջ, պսակի խորհուրդ կատարեցի զոր քահանան կը լամլըմէ ըսելով. նաեւ Վարդուհեան վարժարանի աշակերտուհեաց դաս աւանդած պահուն ամբողջ բարձրագոյն կարգի օրիորդաց կոյս սրտերն իւր պղծոտ հրթանց կը քսէ եւ առանց ամօթոյ կը գրէ թէ « առանց չափազանցութեան քրիստոնեական համբոյր քաղեցի մէկ ժամու մէջ» . նաեւ հոնման խորհուրդներն կը հեգնէ։ Վերջապէս Եկեղեցւոյ չափ սուրբ եղող վարժարանն իւր մոլի ընթացից վայր եւ մատաղ մանկտւոյն սուրբ սրտերըն իւր լկտի կրից գործիք ըրած է. ահա այս է Գ. Փասպանեանի սեաւ ոգւոյն խոպան պատկերն, որոյ ժողովուրդ եւս վերահասու եղած է կանխաւ մատուցեալ յիշեալ օրագրին կարդալով եւ գնահատութեան առնելով անդ գրեալ անհաճոյ նկարագրութիւններն։ Ուստի ներկայիւս կուգամք խնդրել Պատկ. Ժողովէդ՝ որ հաճի զայն տեսոր վերոյիշ ուշադրութեամբ քննելով՝ պարունակութեանն կրօնի բուն ոգւոյն եւ բարոյականի հակառակ ըլլալն կամ չըլլալն սոյն բողոքագրոյս ստորեւ նշանակէ։ »

Այս բողոքն Կրօն. Ժողովս ուշադրութեան առնելով, ժողովրդեան գայթակղեալ սրտերն ուղղելու համար՝ ըստ իւր նուիրական պարտուց՝ զոր ոչ տեղապահի մը եւ ոչ Առաջնորդի մը կրնայ զոհել, քաղաքիս ընդհանուր քահանայից համախոհութեամբն որոշեց եւ վճռեց թէ « իրօք Գ. Փասպանեանի այդ ընթացք կրօնի ջիղերուն դպած է եւ միանգամայն գայթակղելի մէկն է դա »։ Բայց երբ զայս կիմանայ Տ. Սահակ վարդապետ՝ չանթահար եղածի նման, ստահակներ կոչելով կրօնականաց եւ ազգայնոց ամենց. չուարեալ՝ հեռագրաւ Կ. Պոլսոյ Կրօն. Ժողովոյն կիմացունէ թէ, « տեղւոյս Կրօն. Ժողովն մի քանի ազգայնոց հետ միանալով, Առաջնորդարանն խուժեցին, աղմուկ հանեցին եւայլն » որ բոլորովին անտեղի է. այս ընթացքը գրեթէ բոլոր Եւդոկիացւոց գաղափարն թիւրեց Տեղապահ Հօր նկատմամբ. բայց ինք վարդապետն կուրանար այդ տեսակ մի հեռագիր, մինչդեռ բոլոր լրագրաց մէջ կարդացուեցաւ. սակայն այսու չբաւականանալով, նամակներով ալ այլ եւ այլ անտեղի գանգատներ կը տեղացունէ Կ. Պոլիս առ Ազգ. Կրօն. Ժողովն. բայց չեմք գիտեր թէ, այս ընթացքով իրեն գործունէութի՞ւնը ցոյց տալ կուզէ, թէ Կրօն. Ժողովն յուզելով՝ ի նպաստ իրեն մի անմիջական որոշում, այսինքն տեղւոյս Կրօն. Ժողովն լուծելու հրաման առնել կը բաղձայ. չեմ կարծեր թէ ոչ միոյն եւ ոչ միւսին մէջ յաջողի. զի ոչ ժողովրդեան յուզուելն իրեն գործունէութեան մի ապացոյց կրնայ սեպուիլ եւ ո՛չ ալ Կ. Պոլսոյ Կրօն. Ժողովն այդ տեսակ գրուածներով կը յուզուի եւ խնդիրն առանց լաւ մը ուսումնասիրելու անիրաւ որոշում մը չտար. թէեւ ինք կը պարծի թէ Պոլսոյ Կրօն. Ժողովոյ դիւանն իւր ջերմ պաշտպանն է, բայց մենք լաւ գիտեմք թէ, Երիմեան Սրբազան Հայրիկն ինչպէս նաեւ միւս անդամք ոգւով չափ կուզեն յարգել եւ պաշտպանել իրաւունքն ու արդարութիւնն քան իւրեանց աշակերտներն եւ բարեկամներն։ Այս ամենի հետ միատեղ Գեր. Սահակ վարդապետ ժողովրդեան մի քանի խաղաղասէր եւ պատուաւոր անհատից խորհուրդներու եւ առաջարկութեանց երբեք ուշ չընծայելով ու Կրօն. Ժողովոյ որոշումներն առ ոչինչ համարելով՝ Առաջնորդ ընտրուելու փափաքանօք Աբգարեան եւ անոր համախոհներն իր դըլուխ հաւաքած 13 երեսփոխաններով ընդ հսկողութեամբ ոստիկանաց մի ժողով գումարեց եւ առաջնորդ ընտրուելու փառքը ընդգրկեց, բայց մինչեւ առաւօտ. որովհետեւ հետեւեալ օրն Եկեղեցւոյ մէջ չյիշուիր, աղաղակներն սկսան եւ այսօր գրեթէ բոլոր եկեղեցեաց մէջ Սահակ վարդապետի անունն երբեք չյիշուիր զի մինչեւ իսկ Պատարագի խորհըրդոց խանդարումներ տեղի ունեցան։ Մեծ վնասներ պիտի ունենայ Եւդոկիա Տեղապահ Հօր բռնած ընթացիք։ Ուստի մեզ կը մնայ աղօթել առ Աստուած որ այս քաղաքիս արժանաւոր եւ փորձառու հովիւ մը ղրկէ։

Պօսթօն. 28 Դեկտեմբեր 1887. — Օրինաց թերութիւնք. — Վերջին օրերըս կարեւոր խնդիր մը կը յուզուի թէ՛ լրագրաց էջերու եւ թէ՛ փաստաբանաց կաճառներու մէջ, որոյ մասին թեր եւ դէմ շատ կարծիք յայտնուած լինելով՝ կարծենք անօգուտ չպիտի ըլլայ եթէ ընթերցողաց ծանօթացնենք խնդրոյն գըլխաւոր կէտերը, որպէս զի տեսնեն թէ լուսաւորեալ ազգաց մէջ իսկ կան տակաւին դատական կնճռոտ խնդիրներ, որոց լուծումը արդի սերնդեան կարողութենէն շատ բարձըր գիտութեանց պէտք ունի։ Խընդիրն է հետեւեալն, եւ լուծել կոչուած կէտերն են երկուք։ Յայտնի է թէ կրկնամուսնութիւնն Եութայի գաւառէն դուրս արգիլեալ է Միացեալ Նահանգաց բոլոր նահանգներու մէջ՝ տեղական եւ կեդրոնական կառավարութեանց ձեռամբ. ասկէ ի զատ եթէ օրինաւոր ամուսին ունեցող մի անձ ուրիշ մի անձի հետ չնայ, այս կերպով չնացող անձը սաստիկ կերպով կպատժէ օրէնքըն։ Ամուսնացեալ մի անձ եւս օրինաց առջեւ բազմակին կը նկատուի, եթէ ուրիշ մի անձի հետ յարաբերութիւն ունենայ։ Այս կէտ շատ պարզ է եւ գործադրելի, թէեւ երկրին բնակիչք, կամ սոցա ութսուն առ հարիւրն երկրորդ մի անձի հետ յարաբերութիւն (մեղսակցական) ունենալուն արգելք մը եղած չէ։ Այրեր՝ ուրիշներու կինը, եւ կիներ ուրիշներու այրերը կսիրեն հոս. ասի եւս շատ պարզ եւ անուրանալի ճշմարտութիւն մի է. երկրին մոլութեանց առաջնակարգ սովորութիւններէ մին է այս։ Ուրեմն կարծեմք կարող եղանք հասկցնել թէ բազմակնութիւնը արգիլուած է, օրինաւոր թէ ապօրէն. եւ թէ՝ այս կենաց մէջ մէկէն աւելի ամուսին ունեցողն կպատժէ երկրին օրէնքը։ Այս կէտը լաւ ըմբռնելէ վերջը դառնամք միւս կէտին։ Այս երկրին մէջ ո եւ է մէկ անձ ազատ է իւր կենդանութեան ժամանակ աշխարհային ստացուածոց բոլորն ալ իւր ազատ կամօք ծախել, պարգեւել կամ կըտակել որու որ կամի. միայն իւր օրինաւոր կնոջ մասնաւոր գումար մը տալ պարտաւոր է ըստ օրինի. իւր կնոջմէն ի զատ, ոչ զաւակ եւ ոչ ազգական իրաւունք չունին օրինաց դիմել իրենց ծնողաց կտակը լուծելու, պարգեւը յետս պահանջելու, եւայլն։ Այլ կանայք՝ իրենց ամուսինն կրնան զրկել ժառանգութենէ եթէ կամին։ Կտակ կամ պարգեւ ընող անձն եթէ խելագար չէ եւ այս մասին երկու վկայից երդմամբ կրնայ հաստատել թէ առողջ միտքի մէջ կգրէ իւր կտակը կամ կնուիրէ պարգեւը, ըստ օրինի սորա կտակը կամ նուէրը կյարգուի եւ կգործադրուի. ալ աւելին կայ. կտակ մը յոյժ նուիրական է հոս եւ անդառնալի կամ անփոփոխելի, եթէ՝ ինչպէս որ ըսինք, չհաստատուի թէ կտակողը ցնորած անձ մը էր։ Այս եւս լաւ ըմբռնել հարկ է խընդիրը հասկնալու համար։ Ուստի ահա դժուարութիւն յարուցանող խնդիրն եւս կհամառօտենք՝ ընթերցողին թողլով եզրակացութիւնները. մենք պիտի բաւականանամք պատմութիւնը միայն ընելով։ Երկու տարի առաջ մարդ մը կմեռնի, կին մը եւ երեք զաւակ թողլով։ Նաեւս հարիւր հազար ոսկւոյ չափ հարըստութիւն որ ըստ օրինի իւր կնոջ եւ զաւակներուն պիտի բաշխուէր. Վախճանեալը, ըստ երկրին սովորութեան, ուրիշ կին մը եւս կը սիրէր, որուն հետ ոչ թէ միայն կապրէր շատ անգամ այլ եւ Եւրոպա կճանապարհորդէր, թատրոն կերթար եւ զբօսավայրեր կը շրջէր իւր ապօրէն կնոջ հետ։ Երկրին օրէնքը անկարող էր ձերբակալելով պատժել մարդը, քանի որ ոչ ոք կամբաստանէր զինքը. Թէեւ բոլոր բարեկամները գիտէին թէ սա երկրորդ կին մը եւս կը պահէ։ Այս է պարզ կրկնամուսնութիւն ըստ ամերիկական օրինաց. այլ եկուր տես որ այդ մի եւ նոյն կրկնամուսինն վախճանելէ առաջ եւ ի ներկայութեան երկու նշանաւոր բարեկամաց եւ փաստաբանից, որք կը վկայեն թէ մարդն առողջ եւ կորովի եւ ուղղախոհ մի անձ էր, կտակ մը կը շինէ, որուն տրամադրութեան նայելով թողած հարստութեան մեծ մասը, այսինքն ութսուն հազար ոսկի իւր ապօրէն կնոջ կը կտակէ. իսկ մնացեալ 40 հազար ոսկին իւր կնոջ եւ զաւակներուն։ Վախճանեալին ժառանգորդք դատարան կը դիմեն՝ կտակն չեղեալ վճռելու համար. իսկ դատարանն կը պատասխանէ թէ «կտակ մը նուիրական է» եւ անքակտելի, եթէ չապացուցուի թէ կտակարարն խելագար կամ ցնորած մի անձ էր։ Կտակարարին սիրուհին եւս իւր կողմանէ դատարան կերթայ եւ կտակին տրամադրած ժառանգութիւնը կպահանջէ. դատարանն սմա եւս կը պատասխանէ թէ «դու ըստ օրինի կրկնամուսին մը ես, արժանի պատժոյ. այլ կտակին պարունակութիւնն իրաւունքդ է զոր ստանալու ես»։ Ահա ճիշդ հոս է օրինաց թերութիւնը կամ հակասութիւնը. որովհետեւ եթէ կրկնամուսնութիւնը կամ երկրորդ կին մը պահելն արգիլեալ է, բնական է հետեւցնել թէ այդ կինն իրաւունք չկրնար ունենալ ժառանգութիւն պահանջելու։ Միւս կողմանէ եթէ կտակ մը նուիրական է, կտակարարին կամքը յարգուելու է, լինի ժառանգորդը օրինաւոր թէ ապօրէն ամուսին։ Այս մասին փաստաբանք կտարբերին. մի կողմանէ կառարկեն թէ ապօրէն կին մը ժառանգորդ լինելու իրաւունք չունի. միւս կողման պաշտպանք կպնդեն թէ կտակն գործադրուելու է. եւ խնդիրն այս վիճակին մէջ մի ատեանէ միւս ատեան կերթայ լուծումն ստանալու համար եւ դեռ վերջնականապէս աւարտած չէ։ Սոյն ժառանգական դատաստանի առթիւ կտակարար վախճանեալի սիրուհւոյն գրած մէկ քանի նամակները կարդացուեցան դատարանին մէջ, որոնք շատ հետաքրքրական են, ապացուցանելով թէ ապօրէն կինն ո՛րչափ լաւ սերտած էր վախճանեալին տկար կողմերը եւ ինչպէս գիտէր օգտուիլ անոնցմէ. աւասիկ մէկ քանիներու համառօտ թարգմանութիւնը։ «Առաւօտեան ժամը ինն է (եւրոպական) անկողնոյս մէջ նստած եմ ճիշդ այն վիճակի մէջ, զոր դու կախորժիս։ Լաւ մը քննեցի կուրծքերս եւ վիզս՝ տեսնելու համար թէ ի՞նչ հրապոյր կայ հոն, որուն դու այնչափ սիրով կ՚յարիս...» Ուրիշ նամակաւ մը կըսէ տիկին սիրուհին. —«Հէս օրէ վերջ մի եւ նոյն կառքով գնացի, մի եւ նոյն կաղնիին ներքեւ նստայ վայրկեան մը, այլ քիչ մնաց որ խենդենայի, յիշելով քու ներկայութիւնդ երբ առաջին անգամ մի եւ նոյն տեղւոյն վրայ հոգւոյս խորէն նոր հոգի մը եւ կենդանութիւն կուտայիր ինձ այնչափ անառակութեամբ որոնց կրկնութեանն համար կուտայի այս անպիտան հոգիս. եկո՛ւր ուրեմն. ա՛լ եկո՛ւր...» Այս նամակին ներքեւ պարոնը գրած է սապէս։ —«Համբերող եղիր, եւ ես վաղիւ իսկ պիտի գոհացնեմ քեզ եւ զիս որ, բոլոր երեւակայութիւնս պաշարուած՝ չեմ գիտեր թէ ի՛նչ ընելու եմ...» - Ահա ուրիշ մ՚ալ։ «Անգղիոյ լորտ...ը եկաւ զիս տեսնել... եւ եթէ չես նախանձիր, ըսեմ թէ անվայել առաջարկներ եւս ըրաւ. մերժեցի զանոնք, որովհետեւ օրինաւոր ամուսնութեան առաջարկս ընդունելի չէր իրեն. իւր խորհուրդը գիտեմ... քու կօշիկներդ հագնիլ կուզէ (քու կօշիկներդ հագնիլ կամ քու կօշիկներդ մտնել, Անգղիարէնի մէջ քու տեղդ անցնիլ. քեզ ներկայացնել կը նշանակէ) ուստի այսօր իսկ հեռագրելու. ես թէ ընդունի՞մ նորա առաջարկութիւնները, որոնք զիս կրնան երջանիկ ընել, գիտեմ։ «Այս նամակին ներքեւ եւս գրած է պարոնն հետեւեալ ոճով։ —«Ո՛չ, ո՛չ, դու այդչափ ապերախտ չես. քու գերին ուսէդ թօթվելու չափ ապերախտ չես դու. դու հրեշտակ մ՚ես...» Ուրիշ մը եւս։ —«Կինդ ի՞նչ պատճառաւ կը նախանձի իմ վերայ. ես ալ իրեն նման կին մը չե՞մ. եւ միթէ յանցանքը քո՞ւկն է կամ իմս է, եթէ դու զիս աւելի կը սիրես, որովհետեւ ես աւելի գեղեցիկ եմ կնոջմէդ. թող նէ ալ ուրիշ մը սիրէ. ի՛նչ արգելք կայ իրեն. քու ընտանիքն նայելով՝ տարեկան ութը հազար տոլար կը ծախսես կնոջդ, եւ միայն վեց հազար տոլար ինձ համար... մինչդեռ դու իմ քովս ես շարունակաբար. ես կին մ՚եմ՝ երբ հիւանդ ես, ես եմ միայն որ գոհ կընեմ զքեզ... այնպէս չէ՞ գառնուկս...։ Տրտնջելու ի՛նչ պատճառ ունի, եթէ ո՛չ՝ անմիտ է ինքը. արդէն գիտեմ որ ո՛չ հասակ ունի եւ ո՛չ ձեւ, ո՛չ գեղեցկութիւն ունի եւ ո՛չ փափկութիւն. ո՛չ ուսմունք եւ ո՛չ քաղաքավարութիւն. սոցա հակառակ՝ զքեզ կը կոչեմ վկայութեան. եթէ տեսած ունիս կին մը որ ինձ չափ հաճոյք կը պատճառէ քեզ, ամեն ուզածդ կընեմ... եւ դեռ դերձակուհիիս հաշիւը վճարած չես...ա՞յս է երջանկութիւն կոչուածը... հաշիւս ալ մեծ բան մը չէ՝ 300 տոլարի չափ։» Այս նամակին ներքեւ նշանակած է սապէս։ -«Երէկ փաթոլ խրկեցի 1200 տոլար. պարտքերդ վճարէ եւ ջանա երջանիկ ըլլալ քանի որ ես կապրիմ...։»

Արգոս

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐՔ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն այս շաբթու սկսաւ վարել իւր պաշտօնը։ Նորին բարձր Սրբազնութիւնն երկուշաբթի առ Մեծ Եպարքոսն գնաց յատուկ հրաւիրանօք։ Կը կարծեմք թէ հրաժարականն ետ առնլու տրամադիր է, Նորին բարձրութեան գոհացուցիչ խոստումներէն յուսադրեալ։

—Մեծ Եպարքոսն, կայսերական հրամանաւ, անցեալ շաբաթ օր առ ինքն կոչելով ազգային երեւելիներէն Տատեան Յարութիւն, Սէրվիչէն, Վահան եւ Նուրեան էֆէնտիներն, ուզեր է ծանօթութիւն առնուլ այն գրոյցներուն վրայ թէ Հայոց Ազգին մէջ ի Պոլիս եւ այլուր յեղափոխական մասնաժողովներ կան։ Յիշեալ էֆէնտիներն մի առ մի խօսելով՝ հաստատեր են թէ այդ գրոյցք չարամիտ ոմանց հնարք են՝ Հայոց Ազգին դարաւոր հաւատարմութիւնն արատաւորելու եւ իրենց անձանց շահ ու օգուտ հայթայթելու վատ դիտաւորութեամբ։ Նորին բարձրութիւնը գոհ լինելով տրուած ծանօթութիւններէն՝ ծանուցեր է թէ Նորին կայսերական վեհափառութեան պիտի հաղորդէ զայնս։ Մեծ Եպարքոսն երկուշաբթի Ս. Պատրիարք Հօր հետ տեսակցութեան ատեն ալ խօսք բացեր է յիշեալ չարամտութեանց վրայ եւ միեւնոյն բացատրութիւններն ու ծանօթութիւնները լսեր է։

—Մարկոսեան Գրիգոր էֆէնտի՝ որ վերջին օրերս հիւանդացած էր եւ անկողնոյ կը ծառայէր, չորեքշաբթի առաւօտ կնքեց մահկանացուն եւ երէկ արժանավայել շքով յուղարկաւորութեան հանդէսը կատարուելով ի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոջ Բերայի, մարմինն ամփոփուեցաւ Շիշլիի ազգային գերեզմանատան մէջ։ Մարկոսեան էֆէնտի 66 տարեկան էր. կը թողու մէկ աղջիկ եւ չորս արու զաւակ, որոց երիցագոյնն՝ Արամ էֆէնտի, երկրաչափ-ճարտարապետ, Բումէլիի երկաթուղւոյն կայսերական Գոմիսէր է։

Մարկոսեան Գրիգոր էֆէնտի աննշան մարդ եւ աննշան Հայ չէր. ուսեալ, լեզուագէտ, գործունեայ եւ աշխատասէր անձ մ՚էր. կառավարական եւ ազգային զանազան պաշտօնանց մէջ գտնուելով երկար ժամանակ՝ յաջողակ եւ արդիւնաւոր հանդիսացած էր։ Մեր Ազգին համար ապաքէն մեծ եւ ցաւալի կորուստ մ՚է նորա մահը. կը մխիթարուինք, անկասկած յուսալով որ որդիքն, եւ մանաւանդ Արամ էֆէնտի, այսուհետեւ առաւել եւս փոյթ եւ եռանդն կը գտնուին իւր հանգուցեալ մեծահռչակ Հօր շաւղաց հետեւելու եւ ընտանեացն ու Ազգին օգտակար հանդիսանալու համար։ Տխուր եմք Մարկոսեան էֆէնտիի մահուան վերայ. բազում տարիներէ հետէ ծանօթացած էինք եւ կըզմայլէինք նորա սակաւագիւտ յատկութեանց վրայ։

—Վեհափառ Հայրապետն ամենայն Հայոց՝ Խաչ նուիրեց Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետի Իւթիւճեան։ Նորին Գերապատուութիւնն այսպէս մեծարեալ է Վեհափառ Հայրապետին նախորդէն ալ՝ ի Ռումանիա բարուոք հովուութեանն համար։

—Տփղիսի գրաքննիչն արգիլեր է ազգային լրագրաց տեղւոյն՝ Գեր. Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի թեր կամ դէմ ո՛ր եւ է հրատարակութիւն ընել։

—Պատրիարքարանի դիւանատունէն լուր տրուած է թէ՝ Պրուսայի Առաջնորդ Գեր. Տ. Բարթուղիմէոս Ս. Արքեպիսկոպոս բնաւ ենթակայ եղած չէ քաղցկեղի հիւանդութեան, եւ կատարեալ առողջութիւն կը վայելէ։

— Պատրիարքարանէն ։

« Կարսեցի Տ. Ղեւոնդ քահանայի եղբայր՝ Յակովբ Մարգարեանց՝ ըստ տեղեկագրութեան վիճակային Կոնսիստորիայի Հայոց Երեւանայ, 1872 թուականէն ի վեր անյայտացած է։ Կը յանձնարարուի Ազգիս Ազգայնոց, որ եթէ երբեք յիշեալ Յակովբին ո՛ւր, ողջ կամ մեռեալ լինելու մասին որ և է տեղեկութիւն ունին, բարեհաճին իմաց տալ Ազգային Պատրիարքարանի ի գիտութիւն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ, ԱՍՏԻՃԱՆ, ՊԱՇՏՕՆ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒ. — Ուլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Գասթամունիի ատենակալ Ահմէտ Բէֆիգ պէյի, Ահմէտ դիւանատան քարտուղարներէն Բայիֆ պէյի և Քէօփրիւլէ գաւառակի գայմագամ Ապտիւլրահման էֆէնտիի։ — Սանիյէի երկրորդ աստիճան՝ նոյն գաւառակի Վարչական ժողովոյ անդամ Հասան պէյի և Բէժիի վարչութեան Թուրքերէն թղթակցութեանց դիւանի քարտուղար Հիւսէյին Նազըմ պէյի։ — Սալիսէի աստիճան՝ ի Պոլիս Երուսաղէմայ Յունաց Պատրիարքարանի փոխանորդին քարտուղար Իպրահիմ Լէյլա էֆէնտիի, Գոնեայի թաղապետական ժողովոյ անդամ Սէյտ էֆէնտիի և տեղւոյն ուղղակի տրոց դիւանին առաջին քարտուղար Գասըմ էֆէնտիի։ — Ելմտական երկրորդ ճիւղին քննիչ անուանեցաւ նախկին Ելմտական քննիչ Եագուպ էֆէնտի. — Բաղէշի ատենակալ անուանեցաւ Հալէպի տասանորդական տրոց նախորդ տնօրէն Թէվֆիգ պէյ.— Նիյտէի նախնական դատարանի ընդհանուր դատախազի օգնական անուանեցաւ Գըր—Շէհիրի նախնական դատարանի երկրորդ նախագահ Զիյա էֆէնտի և նմա յաջորդեց իրաւագիտական վարժարանի շրջանաւարտ Հասան Ֆէհմի էֆէնտի.— Սէրֆիճէի նախնական դատարանի ընդհանուր դատախազի օգնական անուանեցաւ Տրամայի ընդհանուր դատախազի օգնական Ահմէտ Բէշիր պէյ.— Առաջին աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան՝ ընդհանուր վիճակագրութեան յանձնաժողովոյ նախագահ Րիզա պէյի. — Երրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ՝ մայրաքաղաքիս հելլենական ընդհանուր հիւպատոս Գ. Մավրոմաթիի և աւստրիական փոխ-հիւպատոս Գ. Գիլաուէի. — Երրորդ աստիճանի Օսմանիյէ՝ Յունաստանի արտաքին գործոց նախարարութեան առաջին քարտուղար Գ. Տիմիթրիոս Աբանասի. — Չորրորդ աստիճանի Օսմանիյէ՝ Նիկոմիդիոյ կեդր. հիւանդանոցի առաջին բժիշկ Ալի պէյի. — Չորրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ՝ Զերիքօլի օսմ. պատուակալ փոխ-հիւպատոս Գ. Մորմորիի.— Հինգերորդ աստիճանի Մէճիտիյէ՝ Պելկրատի օսմ. դեսպանատան երրորդ քարտուղար Ֆէտուն պէյի և վաճառական Հիւսնի էֆէնտիի. — Այլ և այլ կարգի պատուանշանք՝ ի Վիէննա բնակեալ օսմանեան հպատակ հրէից ոմանց ։ — Սալիսէի աստիճան՝ Մաքէնի թղթակցութեանց տնօրէն Եուսուֆ էֆէնտիի. — Վանայ նախնական դատարանի երկրորդ նախագահ կարգեցաւ Ալի Ռավէր էֆէնտի, որ սոյն պաշտօնով ի Էնկարի կը գտնուէր. — Երրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան և Իմթիյազի արծաթ շքադրամ՝ Պոլսոյ Ասմա-Ալթըլի վաճառականներէն Հաճի Ահմէտ էֆէնտիի.— Ելմտից պաշտօնատան դիւանապետ (էմրադ միւտիրի) կարգեցաւ նոյն դիւանի քարտուղարներէն Ալի պէյ. — Դատական նախարարութեան փաստաբան անուանեցաւ Էմին պէյ՝ փոխանակ Հասան Թահսին էֆէնտիի. — Կրթական նախարարութեան քննիչ ժողովոյ անդամ անուանեցաւ Սաադէթ լրագրոյ խմբագրապետ Սալահէտտին պէյ. — Մարտինի նախնական դատարանի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Պայազիտի ընդհանուր դատախազի օգնական Րէֆգը էֆէնտի, և նմա յաջորդեց Մարտինի նախնական դատարանի պատժական ճիւղին նախագահ Մէհմէտ Ալի էֆէնտի։— Չորրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան՝ Համիտ գաւառի Թապուր ադասը Րաշիտ էֆէնտիի.— Հինգերորդ աստիճանի Մէճիտիյէ՝ Գարահիսար-Սահիպի ոստիկաններէն Հաշիմ էֆէնտիի ։

Կայսերական կառավարութիւնն Եւրոպայէն երկրաչափ մը բերել պիտի տայ՝ Եփրատ գետոյն վրայ կամուրջ մը կառուցանելու և այլ շինութեանց համար։ Այս պէտքն զգալի եղած է երկրաչափ Գ. Կոլլանի տեղեկագրոյն վրայ, որ անցեալներն յատկապէս Գաղատա ղրկուեցաւ՝ յիշեալ գետոյն յորդմանց արգելման միջոցները խորհելու պաշտօնով։

— Այտընի նահանգին Նազլլի գաւառակի Գարաճա-Սու կոչւած անդրայն բնակիչք, 3000 հոգի, սովու ալեաց մէջ կը գտնուին. Ցհոգի մեռեր են սովալուկ, և 20 անձինք օրհասական վիճակի մէջ են. Գասը անուն գիւղի բնակիչներէն 56 մարդիկ Տէնիզլի գաւառակին մէջ ճանապարհին վրայ մեռեր են անօթութենէ։

—Պէրութի գաւառն՝ որ Սուրիոյ կուսակալութեան ներքեւ կը գտնուէր, առանձինն նահանգ եղաւ, իւր հետ միանալով Լաթաքիէի, Տրիպոլիսոյ և Աքքայի գաւառներն ու Պալքայի մէկ մասն։ Բնակիչք տեղւոյն այս առթիւ շնորհակալեաց հեռագրեր ուղղեր են ի կայսերական Պալատ և Բ. Դուռն։

—Ներքին գործոց պաշտօնատունէն գրուեցաւ առ կառավարութիւնս սովեալ գաւառաց՝ երկրագործական մեքենաներէ փոխ տալ մշակաց, հարուստ ու ազդեցիկ անձանց վրայ յիշեալ մեքենաներուն ունեցած պահանջներն առնլով։

—Անցեալ տարի, 3163 շոգենաւք՝ զանազան դրօշակօք, մայրաքաղաքս եկեր գացեր են։

—Սթամպուլ լրագիրը ծանուցած է թէ կայսերական հրամանաւ մինչեւ 60000 պիտի բարձրանայ երկրորդ բանակի (էտիրնէ) զօրաց թիւն, և Սպարապետութեան դուռն արդէն սկսած է աշխատիլ առ ի գործադրութիւն սոյն որոշման։

—Ի Սինոպ, Գասթամունիի կուսակալութեան տրամադրութեան ներքեւ պիտի դրուի այսուհետեւ յատուկ շոգենաւ մը։

—Ճաբոնի կայսրը Ծագող Արեգական պատուանշանի առաջին աստիճանը նուիրած է արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ, և կայսերական Թիկնապահ Րիզա փաշայից. Նոյն պատուանշանի երկրորդ աստիճանը՝ կայսերական Թիկնապահ Շէֆիգ պէյի և արտաքին գործոց Նախարարութեան Թարգման Միքայէլ էֆէնտիի Կիւլլապեան։

—Հողային օրինաց վրայ հետեւեալ յաւելուած եղած է. «Կառավարութեան կողմէն գաղթականաց տրուած անմշակ և «մահլուլ» հողերու համար, զորս գաղթականք մշակած կամ շէնքեր շինած են, եթէ մէկն առանց օրինական պատճառի երկու տարի անցնելէ ետքը՝ սեպհականութեան դատ բանայ, անլսելի պիտի մնայ»։

—Աւազակապետ Մէհմէտ Բէհլիվան, որ հռչակաւոր է իւր բազում ապստամբութեանց և մանաւանդ ի Պոլիս ոստիկանութեան դռնէն դուրս հանուելու ատենը փախչելուն պատճառաւ, այս օրերս ձերբակալուած է և մայրաքաղաքս կը բերուի։

—Ելմտական նախարարութիւնը պահանջած էր որ Դատական նախարարութեան հասոյթք ուղղակի Մալիյէն դրկուին։ Իսկ Դատական նախարարութիւնն այս խնդիրը Մեծ Եպարքոսին ներկայացուցած էր։ Արդ՝ Նախարարաց խորհուրդն որոշեր է որ Դատական նախարարութեան հաւաքած հասոյթն ըստ առաջնոյն ամեն ամիս բաշխուի դատական պաշտօնէից և քարտուղարաց։

—Իբր մէկ ամիս առաջ ի նպաստ Իւսկիւտարի հրկիզելոց ռուսական դեսպանատան մէջ տրուած նուագահանդէսէն գոյացած գումարը բաշխուեցաւ ձեռամբ Միրալայ Էֆէնտիի Խօսեան և Գ. Սդեֆանաքիսի, որ անդամք էին կարգադիր մասնախմբին. Նպաստ ընդունող ընտանեաց թիւն է 37, որոց 279ն յոյն (1061 հոգի) և 258ն հայ են. Նուաստ ահեղեալն գոյացած գումարով հրկիզելոց բաշխուած են 20,733 օխա ածուխ, 6192 խարտա ամերիկեան կտաւ և 1634 օխա եգիպտական բրինձ.

—Օգոստ. Սուլթանն հրամայած է որոշել Պրուսայի նահանգի անտառաց ու հանքաց թիւն, քննել նոցա կանոնաւոր շահագործման եղանակն, տիպարագարակ մը հաստատել ի զարգացումն երկրագործութեան և ապաստան կազմել.

—Ելմտական Նախարարութիւնը նոր կանոնագիր մը պատրաստած է ոչխարի տրոց գանձման համար. Այս կանոնագիր որ ընդունուած է Բ. Դրան կողմէ և կայսերական վաւերացումն բստանալէ յետոյ գործադրութեան պիտի դրուի, ոչխարի տուրքերը չյաւելուր, այլ գանձման եղանակը կը բարեփոխէ.

—Գ. Ճէյ Կուրտ, ամերիկացի միլիարատէրը, Պիրէանէն ուղղակի Եգիպտոս ուղեւորեր է, փոխանակ Կ. Պոլիս գալու.

—Ամասիայէն առ «Թարիգ» լրագիր ուղղեալ հեռագիր մը գանգատելով տեղւոյն պատժական ատենի Նախագահ Բադրը էֆէնտիի պաշտօնավարութեան դէմ և թուելով նորա ինչ ինչ ապօրէն արարքը, պաշտօնանկութիւնը կը խնդրէ.

—Պոլսոյ Վէֆա թաղի մէջ հինգշաբթի Հիւսէյին էֆէնտի անուն թուրք մը յանկարծամահ եղաւ.

—Գարամուսալէն կը գրեն առ «Հայ իգամ»լրագիր թէ վերջերս կատղած շուն մը տասնի չափ մարդիկ խածած և տեղւոյն թաղապետութեան բժիշկին վրայ յարձակած է, և թէ այդ շունէն խածուած անձինք չեն կրցած դարման մը գտնել, որով տեղւոյն ժողովուրդն ահ ու դողի մէջ կը գտնուի.

—Պարսկական կառավարութիւնը «Առիւծ եւ Արեգական» պատուանշանին չորրորդ աստիճանը շնորհած է Գործակալ [illegible] էֆէնտիի.

—Յայտնի է թէ կառավարական պաշտօնէութեան մէջ ընդունուելու ամեն անձ պարտի առնուազն քսան տարեկան լինել. Արդ կ'ըսուի թէ պիտի որոշուի որ հանգստեան թոշակ խնդրող պաշտօնեայք զայն ստանալու համար պարտին 75 տարեկան լինել այսինքն 55 տարի ծառայած լինել կառավարական պաշտօնեութեան մէջ.

—Օգոստ. Սուլթանի թիկնապահ Նամըգ փաշա որ ժամանակէ մ'ի վեր հիւանդ էր, բոլորովին ապաքինեցաւ.

— Հաւանական կը կարծուի որ ռուսական դեսպան Գ. Նէլիտոֆ առաջիկայ ամսոյ մէջ Աթէնք ուղեւորի գրօսական պտոյտ մ'ընելու եւ հանգստանալու համար իւր ծանրածանր աշխատութիւններէն, Այսու հանդերձ, կ'ըսէ Լ. Հէրըլտ նկատելով որ արդի ժամանակիս մէջ բարձր դիրք մ'ունեցող դիւանագէտաց իրենց կեդրոնէն հեռացումն կամ ամենափոքր շարժումները խոշորացոյցով կը դիտուին, եւ նկատելով մանաւանդ վերջին ժամանակներս ռուսական լրագրաց գործածած լեզուն հելլենական կառավարութեան հանդէպ, Գ. Նէլիտոֆի յԱթէնս ուղեւորութիւնը մասնաւոր կարեւորութիւն մը կ'ստանայ.

—Սէլանիկի հեռագրատան եւ թղթատարատան տնօրէն Հաճի Ակեահ պէյ միեւնոյն պաշտօնով Եանեա փոխադրեցաւ եւ նմա յաջորդեց Եանեայի հեռագրատան եւ թղթատարատան տնօրէն Վասըֆ պէյ. Սէլանիկի հեռագրատան եւ թղթատարատան քննիչ Բասիմ էֆէնտի նոյն պաշտօնով Այտըն փոխադրեցաւ, եւ նմա յաջորդեց Այտընի քննիչ Շիւքրի էֆէնտի.

—Մայրաքաղաքիս եւ շրջակայից կալուածական տրոց բարեփոխման համար կարգեալ քննիչ պաշտօնեայք առաջիկայ փետրվարէն սկսեալ գործի պիտի ձեռնարկեն.

—Պոլսոյ Հուգուգի դատարանին անդամ Նէշէ պէյի եղբօրորդի եւ վիճակագրութեան յանձնաժողովոյ առաջին քարտուղար Մահմուտ պէյ, որ հազիւ քսան-երեք տարեկան էր, յանկարծամահ եղաւ.

—Գ. Հիրշ, Զմիւռնիոյ մէջ հրեայ տղայոց արհեստական վարժարանի մը շինութեան համար առայժմ 50000 ֆրանք նուիրած եւ խոստացած է յառաջիկային աւելի կարեւոր գումար մը վճարել.

—Կառավարութիւնն որոշած էր 30ն տարիէն սկսեալ զինուոր առնուլ գաղթականներէ. Արդ, սոյն որոշում հաղորդուած է բոլոր կուսակալաց, զօրաբանակաց հրամանատարներուն եւ այլ որոց որ անկ է.

—Եղեռնադատ ատեանը տասնեւհինգ տարուան շղթայակապ աշխատութեան դատապարտեց Եօրկի անուն տասնեօթամեայ պատանի մը, որ Պոլսոյ Թահդադալէ թաղին մէջ Սթէֆանի անուն անձ մ'սպաննած էր.

= Պարսից կառավարութիւնը նկատելով որ կաշերոյ վաճառականք Պարսկաստանի մէջ անարգել կը կեղծեն տեղական կաշերոյ գոյներն, և թէ այս զեղծումը մեծ վնաս կը պատճառէ առեւտրական այդ կարեւոր ճիւղին, խստիւ արգիլած է գոյներու խարդախութիւնը.

= Պապին եկեղեցականութեան յոբելեանին առթիւ Հռոմ գացած եկեղեցականք են 1 Պատրիարք, 9 Կարդինալ, 36 Արքեպիսկոպոս և 100 Եպիսկոպոս.

—Սէլանիկի մէջ հրատարակեալ «Փարոս Մակեդոնիոյ» անուն յունական լրագիրն հետեւեալը կը պատմէ. Սէլանիկի մէջ ցուրտն այն աստիճան սաստիկ է որ ջերմաչափը զերօէն 1½ աստիճան վար չոյց կուտայ. քաղաքին աղքատ ժողովրդեան յետին ծայր խեղճութեան մատնուած է. փողոցներն ամայի են եւ թշուառութիւն 'ը տիրէ քաղաքին վրայ. Անցեալ շաբթու, վեց գիւղացիք սայլ մը հեծած՝ զոր կը տանէին և կ'ուզէն եղներ, քաղաք կը վերադառնային խեղճերը, բայց կարելւոյն ինքզինքնին ցուրտէն պատսպարելու համար, իրարու փաթթուած էին, Սակայն բնութիւնն յաղթական ելաւ եւ վեց տարաբաղդք, իրենց այդ դիրքին մէջ սառելով, մեռան առանց խօսք մը կարենալ արտասանելու կամ շարժում մ'ընելու. Յաջորդ օրը քանի մը անցորդք սայլը նշմարելով մօտեցան եւ սոսկմամբ տեսան որ մարդ եւ նախրն սառած էին. Գիւղացւոց մարմինները իրենց տուները փոխադրուեցան եւ թաղումը կատարուեցաւ գիւղին գերեզմանատան մէջ, որբոց եւ այրեաց հեծեծանաց մէջ. Նոյն շաբթուն մէջ, հինգ ոգիէ բաղկացեալ կարաւան մը սառած գտնուեցաւ ամայի ճամբու մը վրայ, հինգ ճանբորդներն ալ ցուրտէն մեռած էին. Բէժիլի դէտ մը ուզելով խուզարկութիւն մը կատարել հեծեալ մարդու վրայ որ քաղաք կը մտնէր, զարմանօք տեսաւ որ ձին իւր ճանբան կը շարունակէր, մինչ վրան հեծնողը բնաւ ուշադրութիւն չէր դարձներ իրեն ու անշարժ կերպարան մ'ունէր, Դէտը զայրացած՝ մարդուն վրայ յարձակեցաւ եւ ցնցեց զնա. յայնժամ միայն նշմարեց թէ դիակ մ'էր այն. խեղճ ճանբորդը ցուրտէն սառած էր. Յոյն թերթն այս տխուր դէպքերը պատմելէ յետոյ, կը ծանուցանէ թէ Սէլանիկի մարդասէր անձանց մին՝ Գ. Ժան Բանտելէ՝ աղքատ դասակարգին թշուառութենէն զգածեալ՝ 20,000 օխա ածուխ բաշխել տուեր է աղքատաց.

=Ֆէրտինանտ իշխանն եւ Բլէմանդին իշխանուհին յոյժ եռանդագին եւ համակրալից ընդունելութիւն գտեր են ի Փիլիպէ. Քաղաքին գրեթէ բոլոր բընակիչք եւ շրջակայ գիւղացիք Նոցին Բարձրութեան կ'սպասէին երկաթուղւոյ կայարանին մէջ եւ «Կեցցէ»ներով ողջունեցին զանոնք. Կայարանը զարդարուած էր դրօշակներով եւ արուեստական ծաղկամբք. երկու կոթողներ բարձրացուած էին կայարանին առջեւի ճանբուն վրայ. Իշխանն և իւր մայրն իջնելով այն փառաւոր կառքէն զոր Արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութիւնն անոնց տրամադրութեան ներքեւ դրած էր, ընդունեցան քաղաքապետին, Փիլիպէի կրօնական համայնքութեան պետերուն և քաղաքային իշխանութեանց կողմէ. Ն. Բարձրութեան ընդ առաջ գնացած էր նմանապէս զինուորական կառավարիչ Նիքոլայէֆ գնդապետն, իւր գընդին սպայից հետ, ամենքն ալ համազգեստիւք. կայարանին մէջ կը գտնուէին նմանապէս քաղաքային վարժարանաց աշակերտք եւ աշակերտուհիք. Դեռահաս աղջիկ մը խոշոր ծաղկեփունջ մը նուիրեց Բլէմանդին իշխանուհւոյն. Մինչ զինուորական նուագածուաց խումբը պուլկարական ազգային երգը կը նուագէր, իշխանք կայարանին մէջ գտնուող բարձրաստիճան անձանց ամենց ձեռքը սեղմեց եւ այս իշխանուհւոյն հետ կառք նստելով Տր. Զօմաքոֆի տունը գնաց ուր պիտի բնակին ցորքան մնան ի Փիլիպէ. «Կեցցէ»ները շարունակուեցան իշխանական թափօրին անցած ճանբուն վրայ, որուն երկու կողմէ ամեն կարգի զինուորք բարեւի կեցած էին մինչեւ Տր. Զօմաքոֆի տունն որ հեռաձայն թելով մը հաղորդակցութեան մէջ դրուեցաւ հեռագրական կայարանին հետ.

—Պանք մը Քօնսդանդինօբլ գրամատան կողմէ Գ. Քոռօնիօ և Գ. Պալս եւ իւր անձնական հաշուոյն, կայս. կառավարութենէն գնած են Արղընիի մէջ (Տիարպէքիրի նահանգ) մթերուած 2,700,000 քիլօկրամ սեւ պղինձը. Աւասիկ այս գնման պայմանները. 1,35 ,000 քիլօկրամ 100ին 50էն 55 համեմատութեամբ, 1 ղրուշ 28. 25ական փարայէն, 1,350,000 քիլօկրամ 100ին 75 համեմատութեամբ, 2 ղրուշ 9 25ական փարայէն. Ամեն պարագայի մէջ կառավարութիւնը կ'երաշխաւորէ 100ին 62կէսի համեմատութիւն մը 2,700,000 քիլօկրամի վրայ և զայն կը վաճառէ՝ միջին հաշուով 1 ղրուշ 38-75 փարայի. Այդ պղինձ պիտի յանձնուի Արղընիի մթերանոցին մէջ. Այս համեմատութենէն պակաս տեսակէ եղածներու արժէք պիտի զեղչուի որոշեալ գնէն. ընդհակառակն, եթէ պայմանագրոյն մէջ տեսնուած համեմատութենէն լաւագոյն տեսակ պղինձ ելնէ, գնողն աւելի արժէքը պիտի վճարէ կառավարութեան. Փորձերը պիտի կատարուին գնման վայրին վրայ, երկրաչափի մը կողմէ զոր պիտի նշանակեն կամ ֆրանսական եւ կամ անգղիական կառավարութիւնք. Գնուած մետաղն իւր նախնական վիճակին մէջ Իսկէնտէրուն պիտի ղրկուի (որ կը տեւէ ուղտով 17 օր) կամ Պասրա.

ՄԱՏԼԷՆ ԿՈՄՍՈՒՀԻՆ (1)

Գ.

Ղազարինի հետ մէկտեղ դըժբաղդութիւնն ալ մտաւ Վալէմպրոսայի դղեակը. ա՛լ այն խաղաղիկ ընտանեկան յարկէն պարզութիւնն անհետացաւ. յիմար կիրք մը կը տիրէ բոլոր զօրութեամբ Ամետէ կոմսին սրտին մէջ, գոհ՝ բայց ոչ յաղթեալ, Ղազարինի դժոխային աչքրանօք գրգռեալ. այս կիրքը բոլորովին այլափոխեց նորատի ամուսինը. այնուհետեւ իւր տան մէջ հաստատեալ անհամեստութեան վրդովիչ ուրախութեանց համար կապրէր. լայն անցքերուն մէջ չտապաւ փոխանակուած ջերմագին համբոյրներ, դողդոջուն ձեռքերն իրարու մօտեցնող կաթոգին գրկախառնութիւններ, ապաշօղ եւ վառահ կոմսուհւոյն աչքին առջեւ յանկարծ փոխանակեալ տենչանօք լի նայուածքներ, արեւը մարը մտնելու ատեն պարտէզին ծառերուն տակ գաղտնի ժամադրութիւններ էին յետ այսորիկ եղածները. յետոյ գիշերը երբ ամեն ոք կը քնանար, անհաւատարմին փախուստ շուքը բոլոր եւ պատերուն քսուելով կերթար մինչ իւր հոմանւոյն ննջասենեակը՝ շնչասպառ եւ մըրձկեալ, եւ տաքուկ անկողնոյն ըղձութեան մէջ կը լսուէին կարճ ճիչեր զորս հաճոյքը կը խլէ նուաղեալ բերաններէ.

Ամէտէ հոգին ու մարմինը տըրւած էր՝ մոռնալով անցեալն, եւ առոյն կոխելով իւր ուխտն, ինչպէս Ղազարին ալ անհաւատարիմ գըտնուած էր իւր բարեկամութեան, եւ կիշխէր կոմսին վրայ իւր չարաչար գեղեցկութեան բոլոր զօրութեամբ. արդէն իւր առատաձեռնութեամբ ձոխ, կը կեղծէր նաեւ անշահասիրութիւն եւ խղճի խայթեր, զորս չէր զգար. ի կոմսն յորդառատ կը հեղուր իւր հրապուրանաց թոյնը. անձնատուր կըլլէր առանց սակարկութեան, մանաւանդ նմա յղութենէն վերջը. մինչեւ երեկոյ քիչատակներով եւ յոյսերով կապրէր, եւ հաճոյից մերձեցման ատեն մարմնոյն մէջ հաստատապէս մխեալ հիւանդոտ կիրքը վերածնունդը կզգար.

Մատլէն ոչինչ կը նշմարէր, ոչինչ գիտէր. կը հաւատայր ամուսնոյն, կը հաւատայր բարեկամուհւոյն. Երկու կողմանէ խաբուած, առանց տարակուսելու թէ նոքա իրարու ուժգին կապուած՝ զինքը ա՛լ չյատնելու ապագայի մը վրայ կը մտածէին.

Հրապարակաւ, հանդստեան վերապահեալ հանդարտ երեւոյթից առնն, ինչպէս նաեւ անտառին մէջ երկայն շրջագայութեանց ժամանակ իրարու մի այնպիսի պաղութիւն կը ցուցնէին, որ մինչեւ իսկ հակակրութեան նշանակ կը բացատրուէր. այս վիճակը կը տագնապեցնէր կոմսուհին.

—Ղազարին անհաճելի՞ է քեզ, տխրութեամբ կ'ըսէր կոմսուհին ամուսնոյն, ինչո՞ւ համար.

—Ի՞նչ կուզէ՝ լինի, հոգս չէ. ինձ համար ամէն բան հաւասար է, կը պատասխանէր կոմսն՝ ամէն բան ընել չուզող մարդու մը պէս.

Յայնժամ Մատլէն կը ճնշէր զկոմսն հարցմունքներով, - կոմսը բերնէն երբեմն երբեմն հաւանութիւններ կը հանէր. Ղազարինի սըրտին, մտքին եւ գեղեցկութեան վըրայ տարակոյսներ կը դնէր, կծու ծաղրական լեզուաւ Ղազարինի թերութեանց վրայ կը խօսէր. կը կեղծէր իւր կինը վստահեցնելու յատուկ անյաղթելի խորշումն. եւ Մատլէն Ղազարինի արժանիքը կոմսին հասկցնելու համար որչափ կաշխատէր, կոմսն ալ այնչափ կը յամառէր յայտնելով թէ չպիտի դադրէր երբեք սոյն եղական աղջկան վրայ կասկածելէ.

Մատլէն սոյն անելի կատակերգութեան խաղալիկ եղած էր, ամուսինը բարեկամուհւոյն չկրնալ մօտեցնելուն համար կը հեծէր, Ղազարին ալ կը տրտնջայր.

—Ամուսինդ զիս կատէ, թող որ երթամ Ներկայութիւնս ծանր է նմա.

—Ոչ, ոչ, կը [illegible], ամուսինս քեզ ցուրտ եւ տարօրինակ կը թուի, բայց նորա բարեկամութեան անկեղծութեան վրայ մի տարակուսիր.

Անգիտաբար խաբուող կինն անդադար աղաչանօք իւր տան մէջ կը պահէր իւր երջանկութեան դաւուհին.

Ի՞նչ միջոցներով կարենար գուշակել թէ սոյն երջանկութիւնն բըսպառնացեալ էր. վասնզի չատ ճարտարամտութիւն ի գործ կը դնէին. իրենց գլխակն յայնժամ կկլնար երբ քով գտնուէին թէ յանկարծակի չը պիտի գան. իրենց անձը վտանգելու վախը զիրենք ծածկամիտ կընէր, եւ զիրենք միացնող ժամերն ազատ եւ եռանդուն, կը բաւէին իրենց երկայն անձկութեան փոխարինելու.

Եթէ այսչափ յանցապարտ յարաբերութեան չքմեղանք մը կար, այն ալ կոմսին առ Ղազարին ունեցած սէրն էր, իսկ Ղազարին չունէր սոյն չքմեղանքն ալ, կոմսը Ղազարինի համար հարստանալու գործիք մ'էր, երբ Ղազարին ակնկալածն՝ այն է՝ դրամօժիտ մը կոմսէն կորզելու յաջողէր, ձգեր պիտի երթար իւր անարգութեան պտուղը վայելելու համար. եթէ կոմսուհին մեռնելով՝ Վալէմպրոսայի մէջ իւր տեղը նմա չձգէր. Աղետալի դէպք մը յանկարծ սոյն հաշիւներն ի դերեւ հանեց. Աշնան վերջերն, յայնժամ երբ երկու ամիսէ ի վեր Ղազարին միշտ ծածկաբար դղեկին մէջ իւր վատութիւններն ու խորամանկութիւններն ի գործ կը դնէր, կոմսը ձիէն վար ինկաւ, եւ առանց խելքը գլուխը գալու մէկ ժամէն մեռաւ. Սոյն դժբաղդութեան յանկարծականութիւնը կոմսուհւոյն համար զարհուրելի հարուած մը եղաւ, արդէն մէկ քանի օրէ ի վեր այրիացեալ՝ իւր դժբաղդութեան իրականութեան հաւատալ չէր ուզեր. Կը վախնային որ խելքը կը կորսնցընէ. Հայրն՝ որ եկած էր անդր, ի զուր ամենագորովալից խնամքներ՝ կուտար նմա. կոմսուհին չէր ուզեր մխիթարուիլ.

Այն պարագայից մէջ Ղազարին վերջին ծայր կատակերգուհի. եղբայրական հոգածութիւն կընէր յուսահատեալին շուրջը. Արկածը Ղազարինի համար ալ աղէտ էր վասնզի տարած էր իւր տարփածուն եւ նորա հետ մէկտեղ յօդս ցնդած էին իւր կիսով իրականացեալ երազները. բայց սոյն չարաբաստութեան վրայ հոգ չըրաւ, վասնզի չէր սիրեր. պահեց վեհ պաղարիւնութիւն մը. տխուր բայց խաղաղ ճակտին վրայ ոչ ոք կրցաւ գուշակել նորա ներքին կատաղութիւնն եւ ապստամբութիւնն առ անհաշտ բախտն՝ որ անօգուտ կընէր իւր անարգութիւնը. Քիչ մը ատեն խռովեցաւ վասնզի դիպուածին օրը առ կոմսն գրած մի նամակը չկրցաւ գտնել, բայց քիչ ատենէն հանդարտեցաւ մտածելով թէ նոյն նամակը անյայտ եղած էր. Հաւանական ենթադրութիւն մը՝ զոր այրի կոմսուհւոյն յարատեւ վստահութիւնը կը պարտէր հաստատել եւ հաստատեց. Ղազարին անձնուէր եւ գորովալիր ցցուց ինքզինք. Կոմսուհւոյն նորա խնամոց զգայնութիւնը տեսնելով կուրախանար. Երկուքն ալ մէկտեղ կուլային իրենց բարեկամութիւնն աւելի սերտ եղաւ. Կոմսուհին այսուհետեւ միայնակ յաշխարհի եւ սիրտը վիրաւորեալ՝ Ղազարինի իրեն ցցուցած սիրոյն գրաւականներէն զգածեալ երեւցաւ. Սակայն օր մը Ղազարին երթալ ստիպուեցաւ, վասնզի մայրը զինքը կը կոչէր.

(Մնացեալն՝ յաջորդիւ)

---

(1) Տես թիւ 2080.

= Երկու շաբաթ յառաջ տեղի ունեցաւ Կլասկովի խնայողութեանց Դրամատան տարեկան ժողովն։ Այս Դրամատունը ժողովրդային խնայողութեանց պահպանման և շահաւորման յատկացեալ մեծագոյն հաստատութիւնն է աշխարհի վրայ։ Նախագահը ծանոյց թէ Դրամատունն ունի այժմ 4,680,000 անգղ. ոսկի, որոյ փոխարէն խնայողներու կը պարտի 4,622,000 ոսկի, և շահն է 58,000 ոսկի։ Այս դրամատան թէ՛ մեծ և թէ փոքր գումար մը յանձնող անձանց թիւն է այժմ 137,204։ 3,541 հոգի աւելցած են անցեալ տարի։

= Ի Կիպրոս ժողովրդական գումարում մը տեղի ունենալով մասնակցեր են 10 հազարէ աւելի անձինք։ Բուռն բանախօսութիւնք արտասանուեր են անգղիական վարչութեան դէմ, տրոց վրայ կարեւոր դեղչում մը պահանջելով։ Ամբոխն, առաջնորդութեամբ կղզւոյն յոյն մետրապոլտին և օրէնսդիր ժողովոյ անդամոց, կառավարչին ապարանքը երթալով, պատգամաւորութեան ձեռամբ մատուցեր է ժողովին որոշմնագիրը։

= Լոնտոնէն հեռագրեալ է թէ Սպանիոյ կառավարութիւնն այս օրերս մեծ փոյթ կը տանի զինուորական պատրաստութեանց համար, և թէ՝ Մարոքի դէմ են այս պատրաստութիւնք։

= Փարիզի կոմսին որդի Ֆիլիպ իշխանն եւ Շարդրի դքսին որդի Հանրի Իշխանն, որք, իբրև արքայական թեկնածու, արտաքսուած էին ֆրանսական բանակէն, արտօնութիւն խնդրեր են ռուսական բանակին մէջ ծառայելու համար։

= Վիէննայէ տրուած վերջին լրոց նայելով, Աւստրիոյ եւ Ռուսիոյ յարաբերութեանց բարւոքումն աւելի երեւութական է քան իրական։ Մինչեւ իսկ անհընար կը համարուի ուղղակի համաձայնութիւն Աւստրիոյ և Ռուսիոյ մէջ պուլղարական խնդրոյն վրայ։ Նուազագոյն զիջողութիւնն որով Ռուսիա կրնայ շատանալ՝ Աւստրիոյ կողմէ կը համարուի մեծագոյն զոհողութիւն։ Ուստի, Քալնոքի կոմս կը ջանայ կարելի գործել եւրոպեան դեսպանախորհրդոյ մը գումարումը՝ պուլղարական խնդրոյն կարգադրութեան համար։

= Ռուսիոյ կառավարութիւնը կը խորհի մետրական դրութիւն մուծանել ի Ռուսիա։

= Գարատաղի մէջ 30 հազար անձինք սովէ կը տառապին։ Օտեսայէն ռուսական Մարդասիրական ընկերութիւնը շոգենաւ մը ցորեն ղրկած է։ Իշխանութեան և ժողովրդեան բրած նըպաստները բոլորովին անբաւական են տիրող մեծ թշուառութեան դարման տանելու։

= Պուլղար լրագիրք գրած են թէ՝ Ռուս կառավարութիւնն գրգռիչ գործակալներ ղրկած է յԱրեւելեան Ռումէլի, և նոքա դրամ կը բաշխեն և կը ջանան ապստամբեցնել գիւղացիներն։

= Բեդրսպուրկէն հեռագրեալ է առ լրագիրս Լոնտոնի թէ՝ Զարն արդարեւ կը բաղձայ խաղաղութեան պահպանութեան, բայց խնդիր է թէ ո՛րչափ ժամանակ պիտի կրնայ իւր կամաց հպատակեցնել համասլաւեաններն՝ որոց պատերազմասէր դիտմունք հանրածանօթ են։

= Հարցաքննութեան ենթարկուեր է Հունգարիոյ Ռեժէթէ քաղաքին Ռուժէն երէցն, ամբաստանուելով թէ ժողովուրդն յորդորած է աղօթել որ առաջիկայ պատերազմին մէջ Աստուած յաջողութեամբ պսակէ ռուսական բանակն, և յայտարարած է թէ մաճառք պիտի ջախջախուին այս անգամ ալ որպէս 1848ին, և թէ՝ ինքը Ռուսաց կողմը պիտի գտնուի, չճանաչելով ո՛չ մաճառ կառավարութիւն և ո՛չ մաճառ թագաւոր։

= Ռուսիոյ կառավարութիւնն՝ որ թէ՛ ի Սեւ ծով և թէ՛ ի Պալթիկ ծով իւր նաւատորմին զարգացման համար մեծ խնամ կը տանի, որոշեր է զինուորական մեծ նաւարան մը կառուցանել ի Լիպաւ, Պալթիկ ծովուն մէջ։

= Անգղիոյ նախարարապետ Լորտ Սալիզպըրի ի Լիվըրբուլ ամսոյս 12ին արտասանած ատենախօսութեան մէջ ալ աներկմիտ յոյս յայտներ է թէ Եւրոպիոյ խաղաղութիւնն անվրդով պիտի մնայ ջանիւք վեհապետաց և կառավարութեանց, և դէթ ժամանակի մը համար կարելի պիտի լինի պատերազմին առաջքն առնուլ։

=Շանկայէ հեռագրած են թէ՝ Դեղին գետոյն պատուարաց շինութեան զբաղեալ 4000 գործաւորաց վրայ ջուրք յանկարծ յորդեր, և նոցա մեծագոյն մասն խեղդուեր են։

=Ռուսիոյ ներքին գործոց պաշտօնատունն, համալսարանաց վերջին խռովութեանց վրայ, շըրջաբերականաւ պատուիրեր է կառավարչաց, որ այսուհետեւ ուսանողաց թոյլ չտան հրապարակային գումարումներ ընել, և առաւել աչալըջութեամբ հսկեն նոցա թատերական և երաժշտական երեկոյթից, և այդ առիթներով հանգանակեալ դրամոց կիրառութեան վերայ։

=Փարիզի հեռագրական բարձրագոյն վարժարանին տնօրէն Պ. Ռէյնօ, զոր վիրաւորած էր Միլմօ անուն անձն, մեռեր է՝ օր մը յառաջ ըսելով թէ՝ երբ ապաքինիմ, պիտի խնդրեմ Միլմօյի արձակումն. յօժարակամ կը ներեմ, որովհետեւ դժբաղդ յիմար մ'է նա։ Ռէյնօ 46 տարեկան էր. կը թողու մանկամարդ այրի մը անորդի։

=Մայսուրի (Հնդկաստան) Մահարաճան իւր պետութեան բոլոր զինուորական զօրութիւնն անգղիական Հնդկաստանի փոխարքային տրամադրութեան ներքեւ դրեր է՝ երկրին պաշտպանութեան գործն ապահովելու համար։

=Պուլկարիոյ Ֆէրտինանտ իշխանը մօրը հետ Փիլիպէ գնացին, և սիրալիր ընդունելութիւն եղաւ իրենց։

—Սերպիոյ ազգային ժողովը լուծուեցաւ, և նոր ընտրութիւնք պիտի կատարուին մարտ 4ին։

= Գաղղիոյ հանրապետութեան նախորդ նախագահ Պ. Կրէվիի փեսայ Պ. Վիլսոն՝ որ, ինչպէս յայտնի է, պատուանշանի վաճառման ծանր ամբաստանութեամբ անցեալները դատի ենթարկուեցաւ բայց իբրեւ անպարտ հռչակուեցաւ, — այս օրերս դարձեալ այդպիսի ծանր ամբաստանութեան ենթարկեալ է, և կը կարծուի թէ այս անգամ չպիտի կրնայ արդարանալ ու ազատիլ։ Մարդ մը ծանուցեր է դատական իշխանութեան թէ՝ ինքն երբեմն միջնորդութիւն ըրած է Պ. Վիլսոնի կողմանէ. թէ՝ անգամ մը դերասանուհի մը սպառնացած լինելով թէ Պ. Վիլսոնի 14 անպատիւ նամակները առ տիկին Վիլսոն պիտի ղրկէ, եթէ 250 հազար ֆրանք չտրուի իրեն, միջնորդն 100000 ֆրանք տանելով առ դերասանուհին՝ նամակներն առած է նորա ձեռքէն, եւ թէ՝ իւր միջնորդութեամբ Պատուոյ Լէգէոնի պատուանշան առնուած է գործարանատէրի մը համար, 50000 ֆրանք՝ Պ. Վիլսոնի, և 20000 ֆրանք՝ նորա քարտուղարին վճարուելով։ Աւասիկ այս ծանրակշիռ յայտնութեանց վրայ մեծահոգ վիճակի մէջ կը գտնուի Պ. Վիլսոն և առողջութիւնը կարի յոյժ խանգարեալ է։

= Կըսուի թէ՝ Անգղիոյ կառավարութեան կողմանէ ջանքեր կը լինին՝ Ռուսիոյ և Գաղղիոյ կառավարութեանց հետ դաշնակցելու համար։

= Բրուսիոյ խորհրդարանը բացուեցաւ։ Արքայական ճառը յոյս կը յայտնէ թէ ելմտական հաւասարակշռութիւնը պիտի վերահաստատի ու պահպանուի, եթէ չծագին անակնկալ դէպքեր։

= Գերմանիոյ կառավարութիւնն ընկերվարականաց դէմ հաստատեց նոր օրէնք մը, որով երկրէն պիտի արտաքսուին ընկերվարականք, և պիտի զրկուին քաղաքացութեան իրաւունքէ։

= Ըստ նորագոյն տեղեկութեանց՝ մօտալուտ կը համարուի Պուլղարիոյ Ֆէրտինանտ իշխանին անկումն, մինչև իսկ կը խօսուի ընտրելեաց վրայ, և մասնաւորապէս կը նշանակուի Գարատաղցի Վօյվօտ Մարքօ Միլանով, որոյ դիւցազնական արարք առածի կարգ անցած են Պալքանեան թերակղզւոյ մէջ։

= Ի Վիէննա կարեւորութիւն չեն ընծայեր Ռուսիոյ կայսեր խաղաղասիրական յայտարարութեանց, և կը կարծեն թէ այս յայտարարութեանց նպատակն է ռուսական մեծ փոխառութիւն մը յաջողեցընել։

= Գերմանիոյ գահաժառանգին ձայնը դարձեալ մարած լինելով՝ բժիշկք պատուիրեր են նմա դուրս չելնել սենեակէն և ընտանեօք չճաշել։

= Աւստրալիոյ մէջ հելլէն գաղթականութիւնն հետզհետէ կաճի՝ միայն ի Սիտնէյ 500 հելլէնք հաստատեալ կան 400 որդւովք։ Սոքա խնդրեր են Յունաստանի կառավարութենէն՝ եկեղեցի և հիւպատոսարան շինել։

= Շուէտի Օսկար թագաւորն, որ Օսկար Ֆրետերիք կեղծ անուամբ կաշխատասիրէ, մօտերս ի հրապարակ կը հանէ իւր փոքր քերթուածոց հաւաքածոյն

= Փարիզէն իբրև զրոյց հեռագրեալ է թէ Պուքրէշի Ռուսական դեսպանատունը Ռումանիոյ կառավարութեան հետ յարաբերութիւնները խզած է։

= Մարոքի խնդրոյն համար ի Մատրիտ գումարելի միջազգային դեսպանախորհրդին պիտի մասնակցի՝ ի դիմաց օսմանեան կառավարութեան, հիւպատոսական գործոց դիւանի տնօրէն Շէմսէտտին պէյ։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

×× Կաթնտու մարք ի հնումն շատ յարգի էին։ Ի Սպարտա օրէն էր որ երբ մէկը պատահի կաթնտու մօր մը՝ յարգանք ընծայէ նմա։ Հռոմայեցիք եւս պարտէին մեծարանօք վարուիլ այսպիսի մարց հետ։ Մինչև իսկ եթէ յանցաւոր դատուէր կին մը, և առ որ անկ է՝ տեղեկագրեր ուէր թէ դիեցիկ մանկիկ ունի այդ կինը, բանտարկութենէ ազատ կը մնար։ Իրենց մայրական պարտաւորութիւնները ճշդիւ կատարող մարք այսպէս կը մեծարուէին, սա՛ կարեւոր նկատմամբ թէ՝ իւր և մանկան առողջութիւնը պահպանելէ զատ հայրենեացն ապագայն ալ կը զօրացնէ և կապահովէ։ Դժբաղդաբար հայ տիկնանց մէջ այս գաղափարը դեռ ընդհանրացած չէ. բազումք չկատարելով իւրեանց մայրական պարտաւորութիւնն, առանց բնաւոր պատճառի օտար կանանց կը յանձնեն իրենց մանկանց սնընդեան հոգն, և հետեւաբար կունենան խեղ կամ տկար զաւակներ։ Գաղղիոյ Լուդովիկոս Թ. արքային մայրը՝ օր մը քառորդ ժամու չափ հեռացած լինելով որդւոյն քովէն, ի վերադարձին երբ լսեր է թէ մանկիկը լացած և պալատական տիկնանց մէկը դիեցուցած է զնա, իսկոյն մատը մանկան կոկորդը մխեր և տըրուած կաթն ամբողջովին դուրս հաներ է, չուզելով որ օտար կաթ խառնուի իւր կաթին հետ, և օտար բարք՝ իր բարուց հետ։ Պատմութիւնը կը հաստատէ այս Լուդովիկոսի կայտառ, առոյգ, բարեկազմ ու գեղեցիկ լինելը։

××× Առողջապահական կարեւոր գիտելիք։ — Ուտելու համար մի՛ ապրիր։ Ապրելու նպատակաւ կե՛ր։ Մարմնոյդ օգտակար բաներ կե՛ր և խմէ՛։ Շատ մի՛ ուտեր։ Կերածդ շատ ծամէ՛։ Կամաց ու զբօսանօք կե՛ր։ Ամէն օր որոշեալ ժամանակաց մէջ կե՛ր։ Երեկոյին քիչ կե՛ր։ Եթէ կարելի է՝ ծխախոտ մի՛ գործածեր. իսկ անօթի եղած ատենդ մի՛ ծխեր բնաւ։ Կերակուրի ժամանակ ուզածիդ չափ ջուր խմէ. բայց զգուշացիր՝ կերակուրէ ետքը ջուր խմելէ։ Կերակուրէն առաջ, ախորժակ բանալու դիտմամբ, օղի մի՛ խմեր, և կերակուրի ժամանակ մանանեխ (հարտալ) կամ թթուտ (թուրշու) մի՛ ուտեր։ Կերածդ դիւրաւ մարսելու և ստամոքսդ զօրացընելու նպատակաւ, որևէ ըմպելիք, գինի, գոնեակ, եայլն, մի՛ խմեր։ Խնամք տար ատամանցդ մաքրութեան և առողջութեան համար. առաւօտ, երեկոյ և կերակուրէ ետքը լուա՛ ակռաներդ։

Արիկեան Էֆէնտիի յօրինած ԿԻՒԼՑԷՍԹԷՆԻ վերջին տպագրութեան հայերէն արտասանութիւնը՝ հանդերձ ճոխ բառարանիւ հրատարակուեցաւ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ անուամբ։ Գինն է 6 դահեկան։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ
Յօրինեց — Մ. ԱՐՍԷՆ

Սոյն ընտիր և դիւրուսոյց թուաբանութիւնն, որ միակ է իւր տեսակին մէջ, ի լոյս ընծայուեցաւ։ Գինն է խաւաքարտով կազմեալին 12 ղուրուշ։ Կեդրոնատեղին է Բուրաստան Մանկանց Հանդէսի խմբագրատունը։

ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ
ԵՒ
ԱՂԹԱՄԱՐ ՈՒ ՍԻՍ

Գեր. Տ. Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան գրած է Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ ընդհանրական հայրապետութեան. եւ Աղթամարայ ու Սսոյ կաթուղիկոսութեանց հաստատութեան, իրաւասութեան եւ պարտուց ու պաշտաման վրայ, պատմութեամբ՝ արձանագրութեամբք եւ հին ու նոր վաւերական պաշտօնագրովք հաստատելով զամենայն։ Ընթերցողն լիուլի ծանօթութիւն կստանայ Հայաստանեայց Հայրապետութեան եւ Աղթամարայ ու Սսոյ անցեալ եւ ժամանակակից վիճակաց վրայ։ Անշուշտ ենք, թէ մեծ կարեւորութիւն ու օգտակարութիւն ունի այս հրատարակութիւնը մանաւանդ ներկայ ժամանակիս մէջ, յորում Սսոյ կաթուղիկոսական խնդիրըն կը յուզուի դեռ եւ Պալաժէնիայի բարեփոխութեան վրայ կը խօսուի։ Գեր. Իզմիրլեան քաջ հետազօտած ու իմաստասիրած է զայս ամենայն, եւ լուսաւոր ծանօթութիւններ կընծայէ հետաքննին Հայոց։ Գրքին սկիզբը դրուած ցանկը աչքէ անցուցողն պիտի տեսնէ, թէ ո՛րչափ նշանաւոր անցքեր նշանակեալ են խնամով, եւ քանի նուիրական ու մեծարելի է Հայկական հայրապետութեանց միակ մնացորդն եղող Հայրապետութիւնն։ Կարժէ, որ ամեն Հայ ունենայ հատ մը. կարժէ որ ամեն Հայ թանգարանի մէջ գըլխաւոր տեղ մը բռնէ այս Գիրքը։

Կգտնուի լրագրոյս Գրասենեակը. Պոլիս Պալըգ-բազար Նաֆլյէխան վերի յարկ թիւ 16. Պաղչէգաբու Ջրավաճառ Պօղոս աղայի խանութը։ Կը բաղկանայ 1300 երեսներէ։

PILULES HOLLOWAY
ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈՒԼԼՕՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի եւ աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, ամեն ջղային տկարութեան ուժաթափութեան եւ տխրութեան համար. կը ջնջէ եւ անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը։ Սրտի եւ երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մը ունի. արիւնը մաքրելով՝ նորա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ եւ գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ։ Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լցուած կազեր, գլխի ցաւեր կվանէ, մարսողութիւնը կչափաւորի, եւ մորմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ՝ ուժեղ եւ բնական դիրքը կզգենու։

ONGUENT HOLLOWEY
ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒԼՕՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւն եւ վէրք բուժելու մասին ունեցած պալսամական յատկութեանցը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը, հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (չիբիբենչէ), սրունից եւ ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին եւ կամ կլաւանան։ Օգտակար է նաեւ հարբուխի, հազի, սրտի բաբախման, մանաւանդ յօդացաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան։ Իւր կազդուրիչ եւ զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (սըրաճա) հիւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ, կը դիմադրաւէ։

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տփի վրայ, որ կգտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, եւ մասնաւորապէս Պաղչէ-գաբու Թաշ-խանի կողմերը Պ. Գասպարեանի դեղարանը, թիւ 7, կը ծախուի։

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տօքթօր Հոլլօուէ ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց թիւ 533։

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Մ. Կ. ՍԱՐԸԵԱՆ
Մէրճան փողոց, Րիւշտի էֆ. խան